

Kiihtelysvaara-Seura ry
Heinävaarantie 140
82110 Heinävaara
kiihtelysvaaraseura@gmail.com

Joensuun kaupunki

8.5.2024

Kiihtelysvaaran kotiseutumuseoon kohdistuvat Joensuun kaupungin talouden sopeuttamistoimenpiteet

Kiihtelysvaara-Seura ry:n hallituksen näkemyksen mukaan Kiihtelysvaaran kotiseutumuseo on tärkeä osa Kiihtelysvaaran pitäjää ja sen kulttuuritarjontaa, jonka säilyminen ja kehittäminen on perusteltua tulevaisuudessakin. Hallitus toivoo, että museorakennukseen ja sen ylläpitoon kohdistuvia sopeuttamistoimenpiteitä ja ratkaisuja harkittaisiin ja arvioitaisiin huolellisesti.

Kiihtelysvaara-Seura ry on Kiihtelysvaaran pitäjäseura, joka vastaa kiihtelysvaaralaisen kulttuuri- ja paikallishistorian säilyttämisestä, tallentamisesta ja esille tuomisesta. Kiihtelysvaara-Seura ylläpitää kotiseutuarkistoa sekä Kiihtelysvaaran kotiseutumuseota, joka on Kiihtelysvaaran tärkein kulttuurikohde ja kotiseututyön ydin. Kiihtelysvaara-Seura ry on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka toimii vapaaehtoisvoimin talkoohengessä.

Kiihtelysvaaran kotiseutumuseo sijaitsee keskellä kirkonkylää vuonna 1861 valmistuneessa viljamakasiinissa, joka puitteiltaan sopii hyvin paikallishistorian ja -kulttuurin esittelyyn. Museo ja kirkko ovat Kiihtelysvaaran ”suunnannäyttäjiä”, sillä rakennusten ohi kulkee nykyäänkin tiet Pyhäselästä ja Joensuun suunnasta Tohmajärvelle sekä Keskijärvelle. Museo on perustettu vuonna 1959 vaikka esineistön keräys on aloitettu jo 1950-luvun alussa.

Kiihtelysvaaran kotiseutumuseota ja museotoimintaa on kehitetty suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti useiden vuosien ajan esimerkiksi uudistamalla museon perusnäyttelyä, tuomalla nykytaidenäyttelyitä osaksi museomiljöötä sekä järjestämällä erilaista toimintaa museoympäristössä. Kiihtelysvaara-Seura on lisäksi parantanut museorakennuksen puitteita erilaisin hankkein (esimerkiksi valaistus ja sähköturvallisuus). Kiihtelysvaaran kotiseutumuseo on ei-ammattillisesti hoidettu museo.

Kiihtelysvaara-Seuran toiminta kattaa koko Kiihtelysvaaran pitäjän alueen, ja yhdistyksen tapahtumat ja tilaisuudet ovat maksuttomia ja avoimia kaikille. Museo ja museoympäristö ovat eri toimijoiden (esim. paikalliset yhdistykset) käytössä, jolloin on mahdollista tavoittaa erilaisia käyttäjäryhmiä ja tarjota esimerkiksi osallisuuden kokemuksia. Kiihtelysvaara-Seuran tavoitteena säilyttää museo turvallisenä ja saavutettavana vierailukohteena kaikille.

Joensuun kaupunki on ehdottanut talouden sopeuttamistoimenpiteiksi muun muassa kaupungin omistamasta Kiihtelysvaaran kotiseutumuseorakennuksesta ja sen ylläpidosta luopumista. Eräänä ratkaisuna on esitetty, että kotiseutumuseorakennus siirtyisi Kiihtelysvaara-Seuran hallintaan, jolloin yhdistys vastaisi jatkossa rakennuksesta ja sen ylläpidosta kokonaan.

Kiihtelysvaara-Seura ry
Heinävaarantie 140
82110 Heinävaara
kiihtelysvaaraseura@gmail.com

Kiihtelysvaara-Seura ry ei voi ottaa museorakennusta omistukseensa, sillä yhdistyksellä ei ole tarvittavia resursseja sen ylläpitoon. Museorakennuksen ylläpito ja hallinnointi tuovat mukanaan lisävastuita sekä taloudellisia sitoumuksia, ja ilman riittävää rahoitusta tai tukitoimia, yhdistyksellä ei valitettavasti ole mahdollisuutta ottaa rakennusta hallintaansa.

Talouden sopeuttamistoimien kohteena olevalla Kiihtelysvaaran kotiseutumuseolla on kulttuurihistoriallisesti merkittäviä arvoja ja sen säilyttäminen on tarpeellista Kiihtelysvaaran pitäjäläisille, jotka kokevat museotoiminnan erittäin tärkeänä ja arvokkaana tekijänä erityisesti alueella, jossa kulttuuripalveluja on saatavilla rajallisesti. Vuonna 2015 toteutetun Kiihtelysvaaran kotiseutumuseokyselyn perusteella museo on tärkeä osa Kiihtelysvaaran pitäjää, sillä vastaajista (n = 194) lähes 70 % piti museon olemassaoloa todella tai melko tärkeänä, ja vain noin 9 % vastaajista ei pitänyt museota tärkeänä alueelle. Saman kyselyn mukaan oman museon säilyttäminen Kiihtelysvaarassa koetaan tärkeäksi, sillä yli 75 % vastaajista piti museon säilyttämistä todella tai melko tärkeänä, ja vain noin 5 % vastaajista ei pitänyt museon säilyttämistä tärkeänä.

Suomen Kotiseutuliiton¹ mukaan paikallismuseoissa tehdään työtä yhteisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön säilyttämisen hyväksi. Samalla kotiseutumuseot toimivat työllistäjinä, kulttuurimatkojen kohteina, palveluntarjoajina sekä vapaaehtoistyön ja osallistumisen mahdollistajina. Kiihtelysvaaran kotiseutumuseossa on esimerkillisesti toteutettu edellä mainittuja teemoja, joista viimeisimpänä vuosina 2022–2023 toteutettu yhteisöllinen museoympäristön kehittämishanke kylän yhteiseksi tilaksi.

Kiihtelysvaara-Seura pyrkii tekemään yhteistyötä monipuolisesti eri sidosryhmien kanssa. Esimerkiksi museopolkuhankkeessa kehitettiin yhteistyössä Kiihtelysvaaran ja Heinävaaran koululaisten sekä ikäihmisten kanssa toimintamalli eri sukupolvien kohtaamiseksi museoympäristössä. Samassa hankkeessa kehitettiin myös kotiseutumuseon virtuaalisäilytys- ja Kiihtelysvaaran perinnekontti yhteistyössä Kiihtelysvaaran kirjaston kanssa.

Paikallismuseotoimintaa voidaan pitää myös investointina tulevaisuuteemme. Se opettaa nuorillemme arvostusta menneisyyttä kohtaan ja innoittaa heitä rakentamaan parempaa huomista. Kiihtelysvaaran kotiseutumuseo tavoittaa säännöllisesti koululais- ja päiväkotiryhmiä, jolloin museo toimii myös oppimisympäristönä. Lisäksi Kiihtelysvaara-Seura tukee vuosittain nuorten työllistymistä omalle paikkakunnalle ja pyrkii samalla viestittämään, että myös maaseudulla on mielenkiintoisia työmahdollisuuksia tarjottavanaan.

Kiihtelysvaaran kotiseutumuseo on Kiihtelysvaaran alueen ainoa kulttuurimatkojen kohde, jossa on mahdollista tutustua itäsuomalaisen vaarapitäjän elämänmenoon, kulttuuriin ja historiaan. Museo tavoittaa vuosittain keskimäärin 500 kävijää. Museoiden taloudellinen vaikuttavuus –tutkimuksen²

---

¹ <https://kotiseutuliitto.fi/tietopankki/kotiseutumuseot>

² https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-503-9.pdf

Kiihtelysvaara-Seura ry
Heinävaarantie 140
82110 Heinävaara
kiihtelysvaaraseura@gmail.com

mukaan jokainen museokävijä kasvattaa museon lähialueen taloutta 32–49 eurolla, joten Kiihtelysvaaran kotiseutumuseolla lienee myös alueen talouteen vaikuttavia arvoja.

Joensuun kaupungin strategian ja maaseudun kehittämisohjelman 2021–2025³ mukaan kaikki joensuulaiset ovat tasavertaisia ja maaseutu on hyvinvoinnin lähde jokaiselle. Lisäksi ohjelmassa painotetaan aktiivisen ja eteenpäin katsovan maaseudun merkitystä. On tärkeää, että maaseudun tilaratkaisuja koskevat päätökset vastaavat kaupungin strategisia tavoitteita, mikä vahvistaisi joensuulaisten kokemusta yhdenvertaisuudesta. Tämä edistäisi myös käsitystä, että maaseutu on kaikkien Joensuun asukkaiden yhteinen hyvinvoinnin ja ilon lähde.

Museo ei ole vain kulttuuriperinnön säilyttäjä; se on myös yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja oppimisen lähde. Se on paikka, jossa sukupolvien tarinat kohtaavat ja paikallinen identiteetti saa näkyvän muodon. Museo tarjoaa kulttuurista rikkautta sekä kokemuksia, jotka yhdistävät ihmisiä ja luovat yhteisöllisyyttä. Sen merkitys paikallisidentiteetille ja kulttuuriperinnölle on korvaamatonta. Museon toiminta on vaikuttavaa, sillä se elävöittää paikallishistoriaa ja tarjoaa asukkaille, vierailijoille ja matkailijoille mahdollisuuden ymmärtää paremmin Joensuun maaseutualueen ainutlaatuisia perintöjä ja olla samalla osa kehittyvän kaupunkimaaseudun yhteisöä.

Toivottavasti Kiihtelysvaaran kotiseutumuseon keskeytyksettä 65 vuotta jatkunut toiminta voisi toimia esimerkkinä siitä, kuinka paikalliskulttuuri vahvistaa yhteisöä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä luo hyvinvointia. Toivomme, että olisi mahdollista löytää yhdessä kestävä ratkaisu, jonka avulla voisimme taata Kiihtelysvaaran kotiseutumuseon ja sen toiminnan jatkumisen myös tulevaisuudessa.

Kiihtelysvaara-Seura ry

Hallitus

Kiihtelysvaara-Seura ry
Heinävaarantie 140
82110 Heinävaara
kiihtelysvaaraseura@gmail.com

Kiihtelysvaara-Seura ry:n toimintaa ja hankkeita viime vuosilta:

Kokoelmien tutkimus- ja digitointityö (2021–2023)

Yhteisöllinen Mikkelkuali- ja taidetyöpajatapahtuma (2023)

Museon työpajat (2023)

Kansanlaulutuvat museossa (2023)

Museoympäristön kehittämishanke ja aitan siirtäminen (2022–2023)

Kiihtelysvaaran kirkkoon liittyvä muistitiedon keräyshanke (2020)

Lyhytdokumenttitapahtuma museossa (2020)

Kiihtelysvaaran kulttuurikartta (2020)

Kiihtelysvaaran kirkon esineistön 3D-galleria (2019)

Kiihtelysvaaran historiailta (2019)

Kiihtelysvaaran perinnekontti (2018)

Virtuaalimuseo (2018)

Museopolkuhanke (2015–2018)

Museon nykytaidenäyttelyt (2017–)

Museon teemanäyttelyt (2001–)

Lisäksi vuosittainen näyttely- ja tapahtumatoiminta, konserttitoiminta, kansanlaulutyo sekä yhteistyö eri toimijoiden kanssa (esim. museoympäristön kehittämishanke, Kiihtelysvaaran kesämarkkinat).